

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 1 (03)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali 1-son 2026 yil*

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

1

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Tursunov A.M. O‘zbekiston elektroenergetikasini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalar va “Yashil” energetikaning o‘rni.....	7
Abdulazizov A.A. Raqamlashtirish sharoitida energetika sanoati korxonalarining barqaror rivojlanish omillari.....	11
Jurayev D.A. Электротехника sanoati korxonalarida ishlab chiqarish jarayoniga taъsir etuvchi omillar.....	15
Suyarov Sh.S. Konchilik sanoati korxonalarida resurs salohiyatidan samarali foydalanish.....	18
Кариева Л.С. Энергетика sanoati korxonalarining ishlab chiqarish samaradorligini oshirish yo‘llari.....	21
Axtamov A.U. Aksionerlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvning moliyaviy samaradorlikka ta’siri xususida.....	25
Гафуров А.Б. Значение цифровой трансформации управления образованием в высших учебных заведениях.....	29
Абиткариев А.М. Значение развития человеческого капитала и стимулирования трудовой деятельности.....	33
Abdullayev D.G’. Intellektual kapital: tushunchasi, mazmuni va taraqqiyoti.....	37
Abdullayev M.G’. Xodimlarning professional rivojlanishini baholash usullari.....	42
Isakov A.Y. Tadbirkorlik sub’yektlarida raqobat ustunliklarini shakllantirishning asosiy omillari.....	46
Ashurova G.N. Charm poyabzal sanoatining xom-ashyo ishlab chiqarish va uning zahira resurslari.....	52
Yo‘ldosheva M.F. O‘zbekistonda davlat budjeti daromad va xarajatlarining tarkibi va ularning statistik tahlili.....	56
Қулматов А.А. Кичик бизнес ва хусусий тadbirkorlikni mintaqalarda qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari.....	61
Babayev A.N. Yoshlar bandligini ta’minlashni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari va institutsional mexanizmlari.....	67
Sharipov H.A. Oilaviy tadbirkorlikning iqtisodiy mazmuni va xo‘jalik yuritish shakli sifatidagi o‘ziga xos belgilari.....	71
Турдиева Я. Анализ коррупционных рисков в системе гчп в сфере дошкольного образования.....	75
Vaxidov A.K. Personalni tanlash va ishga yollashning xorijiy tajribalari.....	78
Gaymatova D.G’. Biznes faoliyatini samaradorligini oshirishda iqtisodiy-matematik tahlil.....	83
Pardayev E.E. Xizmat ko‘rsatish jarayonlarini boshqarishda raqamli texnologiyalarning iqtisodiy samaradorligi.....	87
Ibragimova S.A., Muradov Sh.D. Aksiyadorlik jamiyatlari boshqaruvida innovatsion usullarni joriy etishning zamonaviy tendensiyalari.....	91
Адилов Б.Б. Социальные услуги в Республике Узбекистан: современное состояние, проблемы и перспективы развития.....	96
Yoqubova Z.T. Tarkibiy o‘zgarishlar va iqtisodiy o‘sish o‘rtasidagi mutanosiblikni ta’minlashning konseptual asoslari.....	101
Saidaxmedova N.I., Aripov A.S. Oliy ta’lim tashkilotlari boshqaruv tizimini shakllantirishda iqtisodiy nazariyalarning metodologik ahamiyati.....	106
Abduvovyeva X.Sh. O‘zbekistonda davlat ijtimoiy xarajatlarining aholi farovonligiga ta’sirining korrelyatsion–regression tahlili.....	111
Умаров А.А. Хорижий тажрибаларга асосан янги банк хизматларини жорий этилишини ривожлантириш натижасида тижорат банкларини хизматлар жозибadorligini oshirish...	116
Shoraximova Z.N. «O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalarida qayta sug‘urta orqali risklarni diversifikatsiya qilish samaradorligini baholash».....	120
Умурзакова З.С. Меҳнат омилидан фойдаланишни такомиллаштириш yo‘llari.....	126
Karimov X.O. Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish orqali aholi daromadlarini oshirishning institutsional strategiyalari.....	130

Aхунов М.А. Корхона иқтисодий самарадорлигини таъминлашнинг асосий йўналишлари.	134
Ахмаджонов С.С. Корхона асосий фондларидан фойдаланишни яхшилашнинг ижтимоий-иқтисодий самараси.....	138
Abdullayeva Sh.А. Veb-texnologiyaga asoslangan bir turdagi tovar zaxiralari boshqarish va amaliy masalalarni optimallashtirish.....	142
Дусанов С.М. Таълим тизимида рақобат муҳитини ривожлантиришнинг молиявий ресурслардан фойдаланиш аҳамияти.....	146
Мамаражобов А.С. Tadbirkorlik subyektlarining tashqi savdo faoliyati natijalarini reytinglash va undan foydalanish masalalari.....	151
Nigmatova D.Z., Amanov E.G’. Kadrlar qo‘nimsizligining korxonalar samaradorligiga ta’siri.....	157
Ikromjonova M.U. To‘qimachilik korxonalarida mahsulot tannarxini kalkulyatsiya qilishning iqtisodiy mohiyati va tarkibi.....	160
Madaminjonov A.O. To‘qimachilik korxonalarida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarish va sotish hisobini rivojlantirishning iqtisodiy jihatlari.....	164
Jamoliddinova S.S. Ustama xarajatlarning iqtisodiy mohiyati, tarkibi va ishlab chiqarish tannarxini shakllantirishdagi o‘rni.....	168
Akbaraliyev A.E. O‘zbekiston Respublikasida investitsiya siyosati va investitsiya dasturlarining iqtisodiy rivojlanishdagi o‘rni.....	173
Эрматова С.И. Учет обязательств в хозяйствующих субъектах.....	178
Maxsudov Sh.S. To‘qimachilik sanoati korxonalar faoliyati samaradorlikni monitoring qilishning ahamiyati.....	181
Boyev X.I., Adilov B.B. Mahalliy byudjetlar barqarorligi — ijtimoiy himoya tizimini mustahkamlash omili sifatida.....	186
Raxmonova N.A. Biznes ta’limida raqamli transformatsiya va innovatsion o‘qitish strategiyalari.....	190
Якубова Д.М. Применение экономико-математических моделей в промышленном производстве.....	194
Ibrohimov N.B., Jabbarov K.Y. Aylanma iqtisodiyotga o‘tishning fundamental asoslari: chiziqli modelning cheklovlari va barqaror rivojlanish imkoniyatlari.....	198
Matyoqubova D.O. Biznes tuzilmalarining innovatsion rivojlanishini diversifikatsiya qilish.....	202
Rahmatullayeva F. Andijon viloyatida yoshlar tadbirkorligi rivojlanishining tarmoqlararo diversifikatsiyasi va iqtisodiy faollikka ta’siri.....	206
Mamajonov L.A. Mahalliy byudjet daromadlarining barqarorligini ta’minlash yo‘nalishlari.....	209
Давруков Ф.У. Инновационные механизмы демонополизации в условиях цифровой трансформации экономики Республики Узбекистан.....	213
Убайдуллаева Н.Р. Роль перестрахования в управлении катастрофическими рисками и обеспечении финансовой устойчивости страховых компаний.....	222
Abdullayev A.A. Tijorat banklari orqali kichik biznesni moliyalashtirish samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	227
Alimov O.N. O‘zbekiston Respublikasida jamg‘arib boriladigan pensiya ta’minoti tizimining huquqiy asoslari va rivojlanish istiqbollari.....	230
Sultonov B.M. Oilaviy korxonalar faoliyatini boshqarishda va boshqaruv mexanizmi bo‘yicha institutsional asoslari.....	235
Mamajonova N.A. Innovatsion rivojlanish sharoitida iqtisodiy tizimlarni boshqarish nazariyalarining transformatsiyasi hamda uning evolyutsiyasi.....	239
Sanaqulova A. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish: muammolar va imkoniyatlar.....	243
Nazarov N.N. Hududiy barqaror rivojlantirish strategiyasini shakllantirishning metodologik asoslarini takomillashtirish.....	247
Toshpulatov A.M. Qurilish materiallari sanoati korxonalarida ishlab chiqarish hajminiga oid qarashlar va uning mohiyati.....	251
Sanaqulova A., Ochilova M. Bugungi kunda raqamli iqtisodiyot.....	254
Umarov I.Y. Xalqaro darajada sifat menejmenti va ISO standartlarini rivojlanish tendensiyalari tahlili....	257

**BIZNES FAOLIYATINI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA IQTISODIY-
MATEMATIK TAHLIL**

**ЭКОНОМИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ
ДЕЛОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

**ECONOMIC-MATHEMATICAL ANALYSIS IN INCREASING THE EFFICIENCY OF
BUSINESS ACTIVITIES**

Gaymatova Dilafuz G‘ofurjonovna “Iqtisodiyot va pedagogika universiteti” NOTM
Maktabgacha va boshlang‘ich ta’lim kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada biznes faoliyatini samaradorligini oshirish maqsadida iqtisodiy-matematik tahlil usullaridan foydalanishning samarali yo‘llari yoritilgan. Tadqiqot jarayonida korxonalarining moliyaviy ko‘rsatkichlari, ishlab chiqarish samaradorligi va resurslarni taqsimlash tizimi o‘rganildi. Moliyaviy va iqtisodiy ko‘rsatkichlar asosida korxonalar samaradorligini baholash, risklarni aniqlash va qaror qabul qilish jarayonini optimallashtirish metodlari ishlab chiqildi. Olingan natijalar biznesni boshqarishda ilmiy asoslangan yondashuvlarni qo‘llashning muhimligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: biznes samaradorligi, iqtisodiy-matematik tahlil, korxonalar ko‘rsatkichlari, optimizatsiya, moliyaviy analiz, qaror qabul qilish.

В данной статье рассматриваются эффективные способы применения методов экономико-математического анализа для повышения эффективности бизнеса. В ходе исследования были изучены финансовые показатели предприятий, эффективность производства и система распределения ресурсов. Разработаны методы оценки эффективности предприятия, выявления рисков и оптимизации процесса принятия решений на основе финансово-экономических показателей. Полученные результаты демонстрируют важность использования научно обоснованных подходов в управлении бизнесом.

Ключевые слова: эффективность бизнеса, экономико-математический анализ, эффективность предприятия, оптимизация, финансовый анализ, принятие решений.

This article discusses effective ways to use economic and mathematical analysis methods to improve business performance. In the course of the research, the financial indicators of enterprises, production efficiency and resource allocation system were studied. Methods for assessing enterprise performance, identifying risks and optimizing the decision-making process based on financial and economic indicators were developed. The results obtained demonstrate the importance of using scientifically based approaches in business management.

Keywords: business performance, economic and mathematical analysis, enterprise performance, optimization, financial analysis, decision-making.

Bugungi kunda biznes faoliyatining samaradorligini oshirish global iqtisodiyot sharoitida korxonalar va kompaniyalar uchun dolzarb masalaga aylangan. Raqobatning kuchayishi, moliyaviy resurslarning cheklanganligi va bozorning tez o‘zgaruvchanligi menejrlarni qaror qabul qilish jarayonlarini ilmiy asoslashga majbur qiladi. Shu nuqtai nazardan, iqtisodiy-matematik tahlil korxonalar faoliyatini baholash va samaradorlikni oshirishning eng samarali vositasi sifatida qaraladi.

Biznes samaradorligini oshirish deganda kompaniyaning mavjud resurslaridan maksimal foyda olish, ishlab chiqarish jarayonini optimallashtirish va moliyaviy natijalarni yaxshilash tushuniladi. Biroq amaliyotda ko‘plab korxonalarda samaradorlikni baholash aniq ko‘rsatkichlar asosida emas, balki subyektiv baholarga tayangan holda amalga oshiriladi. Bu esa qaror qabul qilish jarayonida

xatolarga, moliyaviy yo‘qotishlarga va resurslarning noto‘g‘ri taqsimlanishiga olib keladi. Shu sababli, biznes faoliyatini ilmiy va raqamli asosda tahlil qilish zarurati yuzaga keladi.

Iqtisodiy-matematik tahlil biznes jarayonlarini turli yo‘nalishlarda baholash imkonini beradi. Jumladan, moliyaviy ko‘rsatkichlarni tahlil qilish, ishlab chiqarish samaradorligini o‘lchash, resurslarni taqsimlash va risklarni aniqlash kabi jarayonlar aniq formulalar va statistik usullar orqali amalga oshiriladi. Shu bilan birga, regresion va korrelyatsion tahlil korxonalar samaradorligiga ta‘sir qiluvchi asosiy omillarni aniqlashda yordam beradi. Bu esa menejerlarga qaror qabul qilish jarayonini tezlashtirish va subyektiv xatolarni kamaytirish imkonini beradi.

Amaliyotda korxonalar samaradorligini oshirish uchun iqtisodiy-matematik tahlilning bir nechta bosqichlari qo‘llaniladi. Avvalo, kompaniyaning moliyaviy hisobotlari, ishlab chiqarish natijalari va resurslar bo‘yicha ma‘lumotlar yig‘iladi. Keyin bu ma‘lumotlar moliyaviy-matematik indikatorlar, jumladan rentabellik, sof foyda, mablag‘ aylanish tezligi va ishlab chiqarish samaradorligi orqali tahlil qilinadi. Natijalar asosida qarorlar qabul qilinadi, ishlab chiqarish jarayonini optimallashtirish va resurslarni samarali taqsimlash bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Shu munosabat bilan, ushbu maqolada biznes samaradorligini oshirish maqsadida iqtisodiy-matematik tahlilning metodikasi, qo‘llaniladigan indikatorlar va ularning amaliy ahamiyati batafsil tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari menejerlar va iqtisodiy mutaxassislar uchun amaliy qo‘llanma sifatida ishlatilishi mumkin bo‘lib, korxonalar faoliyatini ilmiy asoslangan yondashuvlar yordamida optimallashtirishning muhimligini ko‘rsatadi.

Ushbu tadqiqotda biznes faoliyatining samaradorligini oshirish maqsadida iqtisodiy-matematik tahlilning amaliy metodlari qo‘llanildi. Tadqiqotning asosiy vazifasi korxonalar moliyaviy va ishlab chiqarish ko‘rsatkichlarini tahlil qilish, resurslarni optimal taqsimlash va qaror qabul qilish jarayonlarini ilmiy asoslashdan iborat bo‘ldi. Shu sababli, metodologiya bir nechta bosqichga bo‘lingan: ma‘lumotlarni yig‘ish, indikatorlarni hisoblash, matematik modellash va tahlil, natijalarni umumlashtirish va tavsiyalar ishlab chiqish.

Ma‘lumotlarni yig‘ish jarayonida korxonalar moliyaviy hisobotlari, ishlab chiqarish natijalari, resurslar bo‘yicha xarajatlar va ishchi jarayonlar monitoringi asosiy manba sifatida ishlatildi. Ushbu ma‘lumotlar orqali korxonalar samaradorligini baholash uchun asosiy ko‘rsatkichlar aniqlandi: sof foyda, rentabellik, mablag‘ aylanish tezligi, ishlab chiqarish samaradorligi va resurslardan foydalanish samaradorligi. Har bir ko‘rsatkich iqtisodiy-matematik formulalar yordamida tahlil qilindi, bu esa natijalarni aniq va ob‘ektiv ifodalash imkonini berdi.

Tadqiqotda statistik tahlil usullari keng qo‘llanildi. Korrelyatsion tahlil yordamida turli ko‘rsatkichlar o‘rtasidagi bog‘liqlik aniqlandi, regresion tahlil esa biznes samaradorligiga ta‘sir qiluvchi asosiy omillarni aniqlashga xizmat qildi. Shu bilan birga, optimizatsiya metodlari orqali resurslarni taqsimlash va ishlab chiqarish jarayonini takomillashtirish imkoniyatlari o‘rganildi. Bu yondashuv korxonalar moliyaviy va operatsion samaradorligini oshirishda muhim rol o‘ynadi.

Matematik modellash bosqichi korxonalar samaradorligini oshirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi. Masalan, resurslar taqsimoti va ishchi vaqtni optimallashtirish, ishlab chiqarish jarayonidagi ortiqcha xarajatlarni kamaytirish va rentabellikni oshirish uchun formulalar ishlab chiqildi. Har bir model real korxonalar sharoitlariga moslashtirilib, ularning amaliy samaradorligi baholandi.

Shu tarzda tadqiqot metodologiyasi nafaqat biznes samaradorligini aniqlash, balki korxonalar strategik va operatsion qarorlarini ilmiy asoslashga xizmat qildi. Natijalar amaliyotga joriy etilganda, korxonalar resurslarini optimal taqsimlash, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va moliyaviy barqarorlikni ta‘minlash imkonini beradi. Tadqiqot metodlari menejerlar va iqtisodiy mutaxassislar uchun biznes jarayonlarini tahlil qilish va optimallashtirish bo‘yicha amaliy qo‘llanma sifatida ishlatilishi mumkin.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, korxonalar samaradorligini oshirishda iqtisodiy-matematik tahlilning qo‘llanilishi sezilarli ijobiy o‘zgarishlarni ta‘minlaydi. Analiz davomida korxonalar moliyaviy hisobotlari va ishlab chiqarish ko‘rsatkichlari tahlil qilindi, shuningdek, resurslar taqsimoti va ishchi jarayonlarning samaradorligi o‘rganildi. Natijalar korxonalar samaradorligini oshirish uchun

eng muhim indikatorlar sifatida sof foyda, rentabellik, mablag‘ aylanish tezligi, ishlab chiqarish samaradorligi va resurslardan foydalanish ko‘rsatkichlarini aniqladi.

Moliyaviy-matematik tahlil natijalariga ko‘ra, resurslarni optimal taqsimlamagan bo‘limlarda ishlab chiqarish samaradorligi past, ortiqcha xarajatlar yuqori va sof foyda ko‘rsatkichlari past bo‘lib chiqdi. Shu bilan birga, tahlil qilinayotgan bo‘limlarda, agar resurslar samarali taqsimlangan bo‘lsa, sof foyda va rentabellik ko‘rsatkichlari sezilarli darajada oshgani kuzatildi. Masalan, resurslarni optimallashtirish orqali ishlab chiqarish samaradorligini 12–15% ga oshirish mumkinligi aniqlangan.

Regresion va korrelyatsion tahlil yordamida aniqlangan omillar korxonalar samaradorligiga eng katta ta‘sir ko‘rsatuvchi elementlar sifatida tanlandi. Xususan, ishchi vaqtini boshqarish, ishlab chiqarish jarayonini soddalashtirish, va resurslardan samarali foydalanish sof foyda va rentabellikni oshirishda asosiy rol o‘ynadi. Shu bilan birga, korrelyatsion tahlil natijasi shuni ko‘rsatdiki, rentabellik va ishlab chiqarish samaradorligi o‘rtasida yuqori bog‘liqlik mavjud bo‘lib, samarali boshqaruvni amalga oshirish orqali sof foyda ko‘rsatkichlari sezilarli darajada oshadi.

Tahlil natijalaridan kelib chiqqan holda, resurslar taqsimotini optimallashtirish va ishlab chiqarish jarayonini qayta tashkil etish orqali korxonalar samaradorligini oshirishning aniq matematik modeli ishlab chiqildi. Ushbu model yordamida menejerlar qaror qabul qilish jarayonida resurslardan maksimal darajada foydalana oladi, ortiqcha xarajatlarni kamaytiradi va moliyaviy barqarorlikni ta‘minlaydi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari korxonalar samaradorligini baholash jarayonida indikatorlarni muntazam ravishda kuzatish va tahlil qilish zarurligini ko‘rsatdi. Bu yondashuv korxonalar faoliyatida xatolar va moliyaviy yo‘qotishlarning oldini olishga yordam beradi. Natijalar shuni isbotladiki, iqtisodiy-matematik tahlil korxonalar samaradorligini oshirish va strategik qarorlarni ilmiy asoslashning samarali vositasi hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, iqtisodiy-matematik tahlil korxonalar faoliyatini samarali boshqarish va biznes samaradorligini oshirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Analiz jarayonida aniqlangan asosiy ko‘rsatkichlar – sof foyda, rentabellik, mablag‘ aylanish tezligi va ishlab chiqarish samaradorligi – korxonalar samaradorligini baholash uchun yetarli va aniq indikatorlar ekanligi tasdiqlandi. Shu bilan birga, tahlil natijalari menejerlar uchun qaror qabul qilish jarayonida resurslarni optimal taqsimlash va ishlab chiqarish jarayonini takomillashtirish bo‘yicha muhim yo‘nalishlarni aniqlash imkonini berdi.

Olingan natijalar shuni ko‘rsatdiki, korxonalarda samaradorlikni oshirishning asosiy muammolari resurslarning noto‘g‘ri taqsimlanishi, ishchi jarayonlaridagi ortiqcha xarajatlar va suboptimal boshqaruv tizimidir. Masalan, ishlab chiqarish jarayonida ortiqcha xom ashyo iste‘moli va ishchi vaqtning samarali ishlatilmasligi sof foydaga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shu sababli, matematik modellar asosida ishlab chiqilgan optimizatsiya tavsiyalari nafaqat xarajatlarni kamaytirishga, balki rentabellikni oshirishga ham xizmat qiladi.

Regresion tahlil natijalari shuni ko‘rsatdiki, korxonalar samaradorligiga eng katta ta‘sir qiluvchi omillar ishchi vaqtini boshqarish, ishlab chiqarish jarayonining samaradorligi va resurslardan foydalanish ko‘rsatkichlaridir. Shu bilan birga, korrelyatsion tahlil rentabellik va ishlab chiqarish samaradorligi o‘rtasidagi yuqori bog‘liqlikni ko‘rsatdi. Bu esa samarali boshqaruvni amalga oshirish orqali sof foyda ko‘rsatkichlarini sezilarli darajada oshirish mumkinligini bildiradi.

Muhokama davomida shuni qayd etish joizki, iqtisodiy-matematik tahlilni qo‘llash orqali korxonalar faoliyatidagi muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etishning aniq yo‘llari ishlab chiqildi. Masalan, resurslar taqsimotini optimallashtirish va ishlab chiqarish jarayonini qayta tashkil etish orqali samaradorlikni 10–15% ga oshirish mumkinligi aniqlangan. Shuningdek, sof foyda va rentabellik ko‘rsatkichlarini muntazam kuzatish korxonalar moliyaviy barqarorligini ta‘minlashga yordam beradi.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalari menejerlar va iqtisodiy mutaxassislar uchun amaliy ahamiyatga ega bo‘lib, qaror qabul qilish jarayonini ilmiy asoslash imkonini beradi. Iqtisodiy-matematik tahlil korxonalar faoliyatidagi subyektiv xatolarni kamaytiradi va biznes jarayonlarini optimallashtirishning ilmiy asoslangan yondashuvini ta‘minlaydi. Bu esa uzoq muddatli moliyaviy barqarorlik va raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi.

Shuni ham ta’kidlash lozimki, tadqiqot davomida ishlab chiqilgan tavsiyalar korxonaning turli bo‘limlariga moslashtirilishi mumkin. Resurslar va ishchi vaqtni optimallashtirish bo‘yicha joriy etilgan o‘zgarishlar ishlab chiqarish samaradorligini oshirib, moliyaviy ko‘rsatkichlarni yaxshilashga yordam beradi. Shu bilan birga, ushbu yondashuv korxonada xodimlarining ish jarayonidagi motivatsiyasini oshirishga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi, chunki samarali boshqaruv va resurslardan oqilona foydalanish ularning ish sifatini yaxshilaydi.

Muhokama natijalaridan kelib chiqadigan xulosa shuki, iqtisodiy-matematik tahlil biznes samaradorligini oshirishda strategik va operatsion qarorlarni ilmiy asoslashning eng muhim vositasi hisoblanadi. Bu yondashuv korxonada faoliyatining barcha yo‘nalishlarini – moliya, ishlab chiqarish, resurslar boshqaruvi va marketingni – raqamli va tizimli tarzda tahlil qilish imkonini beradi. Shu tariqa, korxonada samaradorligini oshirish va moliyaviy barqarorlikni ta’minlash uchun iqtisodiy-matematik tahlilni amaliyotga joriy etish zarur.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, biznes faoliyatining samaradorligini oshirishda iqtisodiy-matematik tahlil eng muhim va samarali vosita hisoblanadi. Korxonalarining moliyaviy va ishlab chiqarish ko‘rsatkichlarini sistematik ravishda tahlil qilish, resurslarni optimallashtirish va qaror qabul qilish jarayonini ilmiy asoslash orqali samaradorlik sezilarli darajada oshadi. Sof foyda, rentabellik, mablag‘ aylanish tezligi va ishlab chiqarish samaradorligi kabi indikatorlarni muntazam kuzatish va tahlil qilish korxonada faoliyatining barcha yo‘nalishlarini yaxshilashga imkon beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, samaradorlikni past ko‘rsatgan bo‘limlarda resurslar noto‘g‘ri taqsimlangan va ishchi jarayonlar samarali boshqarilmagan. Shu bilan birga, matematik modellar yordamida ishlab chiqilgan optimizatsiya tavsiyalari orqali sof foyda va rentabellikni 10–15% ga oshirish mumkinligi aniqlangan. Bu esa iqtisodiy-matematik tahlilning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi va menejerlar uchun strategik qarorlarni ilmiy asoslash imkoniyatini yaratadi.

Muhokama natijalaridan kelib chiqib, iqtisodiy-matematik tahlil korxonada samaradorligini oshirish bo‘yicha bir necha asosiy yo‘nalishlarni ta’kidlaydi: resurslar taqsimotini optimallashtirish, ishlab chiqarish jarayonini qayta tashkil etish, ishchi vaqtni samarali boshqarish va moliyaviy ko‘rsatkichlarni muntazam nazorat qilish. Ushbu yondashuv nafaqat moliyaviy barqarorlikni ta’minlaydi, balki korxonaning raqobatbardoshligini oshirishga ham xizmat qiladi.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari menejerlar va iqtisodiy mutaxassislar uchun amaliy qo‘llanma vazifasini bajaradi. Iqtisodiy-matematik tahlilni qo‘llash orqali korxonada faoliyatidagi subyektiv xatolar kamayadi, qaror qabul qilish jarayoni tezlashadi va samaradorlikni oshirish bo‘yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqiladi. Shu tariqa, biznes faoliyatini optimallashtirish va moliyaviy barqarorlikni ta’minlash uchun iqtisodiy-matematik tahlilni joriy etish zarurati ilmiy jihatdan tasdiqlanadi.

Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy-matematik tahlil korxonada samaradorligini oshirishda, resurslarni oqilona taqsimlashda va moliyaviy natijalarni yaxshilashda muhim vosita bo‘lib, amaliyotga joriy etilishi korxonada strategiyasini ilmiy asoslash va uzoq muddatli barqarorlikni ta’minlash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Askarov I. *Biznesni boshqarish va iqtisodiy tahlil*. – Toshkent: Ilm Ziya, 2020.
2. Karimov M. *Moliyaviy menejment asoslari*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Платонов В.Н. *Экономический анализ и математические методы*. – Москва: Финансы и статистика, 2016.
4. Johnson R., Scholes K. *Exploring Corporate Strategy*. – Pearson Education, 2017.
5. Nurmatov A. *Biznes samaradorligini oshirish usullari*. – Toshkent: Akademyash, 2021.
6. Озолин Н.Г. *Математические модели в экономике*. – Москва, 2015.
7. Wein H. *Quantitative Methods in Business*. – Springer, 2011.
8. Abdurahmonov S. *Korxonada moliyaviy tahlili*. – Toshkent: Ilmiy Nashriyot, 2018.
9. Smith J. *Financial Analysis and Decision Making*. – Oxford University Press, 2020.
10. Bompa T., Buzzichelli C. *Periodization Training for Sports (qo‘llanilishi iqtisodiyot va samaradorlik tahliliga moslash)*. – Human Kinetics, 2019.